

Тез-тез бериладиган саволлар

Умумий маълумот

ЮНЕСКО нима?

ЮНЕСКО-Бирлашган Миллатлар ташкилотининг таълим, фан ва маданият ишлари бўйича муассасаси. У Бирлашган Миллатлар ташкилотининг ихтисослашган агенлиги бўлиб, таълим, табиий ва ижтимоий фанлар, маданият, коммуникация ва ахборот соҳаларидаги дастурлар орқали тинчлик мустаҳкамлаш, қашшоқликни камайтириш, барқарор ривожланиш ва маданиятлараро мулоқотни кучайтиришни қўллаб-қувватлайди .

Ташкилот 193 аъзо -давлатлардан ва 11 ассоциациялашган аъзолардан ташкил топган. Қароргоҳи Париж (Франция)да жойлашган.

Ўзбекистон 1993 йилда ЮНЕСКОга аъзо бўлди, 1996 йилда эса Тошкентда ЮНЕСКОнинг Ваколатхонаси очилди.

Ташкилотнинг вазифаси нимада?

Барқарор тинчлик асосларини мустаҳкамлашда, шунингдек, адолатли ва барқарор ривожланишда ЮНЕСКО нинг ўзига хос ўрни бор. Таълим, табиий ва ижтимоий фанлар, маданият, коммуникация ва ахборот соҳаларида халқаро ҳамкорликни рағбатлантириш, халқаро ҳамжамият КОВИД-19, турли-хил можаролар, табиий ёки техноген фалокатлар, терроризм каби янги муаммоларга дуч келаётган бир пайтда муҳим стратегик аҳамиятга эга.

75 йилдан бери, улардан Ўзбекистондаги 24 йил, ЮНЕСКО ўз ваколати соҳаларида кўплаб тадбирларни амалга ошириб келмоқда, ҳамда мулоқот ва ҳамфикрлик, шунингдек, инсониятнинг интеллектуал ва маънавий ҳамжихатлигига асосланган барқарор тинчлик ўрнатишга ҳисса қўшиб келмоқда .

ЮНЕСКОнинг Тошкентдаги Ваколатхонаси нима билан шугулланади?

ЮНЕСКОнинг Тошкентдаги Ваколатхонаси 1996 йилда очилган. Бизнинг офис ЮНЕСКОнинг дунё бўйлаб 53 офисларидан биридир. Унинг ҳозирги раҳбари жаноб Ян Хладик (Чехия). Ваколатхонада тўртта дастур сектори фаолият кўрсатади: таълим, табиий фанлар, маданият, коммуникация ва ахборот.

Биз Ўзбекистон Республикаси ЮНЕСКО ишлари бўйича Миллий комиссияси, вазирликлар ва бошқа давлат муассасалари билан, шу жумладан, Ўзбекистон ташқи ишлар вазирлиги, маданият вазирлиги, халқ таълими вазирлиги, инновацион ривожлантириш вазирлиги,

билан яқин ҳамкорликда ишлаймиз; шунингдек Бирлашган Миллатлар ташкилоти ва унинг ихтисослашган агентликлари, Жаҳон банки каби бошқа ҳукуматлараро ташкилотлар; Ўзбекистонда аккредитациядан ўтган ЮНЕСКОга аъзо бўлган давлатлар элчихоналари; миллий ва халқаро ННТ ва идоралар; шаҳар ва вилоят ҳокимликлари; оммавий ахборот воситалари вакиллари ва бирлашмалари бизнинг ҳамкорларимиздир.

Бизнинг офис асосан ўзининг ваколати соҳасида салоҳиятини ва хабардорликни ошириш борасида тахник ёрдам кўрсатади, ҳамда турли тадбирлар ташкиллаштиради. Шунингдек, Ўзбекистонга БМТ Бош Ассамблеяси томонидан 2015 йилда қабул қилинган 2030 йилгача кун тартибида белгиланган барқарор ривожланиш мақсадларига эришишда кўмаклашамиз.

Ваколатхонанинг дастур йўналишлари фаолияти миллий таълим тизимини мустаҳкамлаш, кўчар ва кўчмас маданий меросни ҳимоя қилишда ҳукумат ва маҳаллий манфаатдор томонларни қўллаб-қувватлаш, ижодий тармоқларни мустаҳкамлаш ва маданий плюрализмни тарғиб қилиш, табиий ва ижтимоий фанларни ривожлантириш, ҳамда сўз эркинлигини ҳимоя қилиш ва мустаҳкамлаш, журналистларни ҳимоя қилишга қаратилган.

Маданият

Нима учун Маданият соҳасидаги Конвенциялар керак?

Халқаро ҳамкорлик учун ноёб глобал платформани таъминлаш, ҳамда инсон ҳуқуқлари ва умумий қадриятларга асосланган яхлит маданиятни бошқариш тизимини яратиш. Иштирокчи давлатларга қонуний равишда мажбурий бўлган ушбу халқаро шартномалар моддий ва номоддий, кўчар ва кўчмас маданий меросни асраш ва муҳофаза қилиш, шунингдек, ижодкорлик, инновация ва янги динамик маданий соҳаларнинг пайдо бўлишини қўллаб-қувватлашга қаратилган.

1972 Жаҳон Мероси Конвенцияси нима?

Жаҳон маданий ва табиий меросини муҳофаза қилиш тўғрисидаги Конвенция ЮНЕСКОнинг 1972 йилдаги Бош конференцияси томонидан қабул қилинган халқаро битимдир. У дунёдаги айрим жойлар умумбашарий аҳамиятга эга ва шунинг учун инсоният умумий меросининг бир қисмини ташкил этиши керак деган тушунчага асосланади. Конвенцияга қўшилган давлатлар дунёмизнинг энг сара, умумбашарий табиий ва маданий меросини аниқлаш ва сақлаб қолиш бўйича вазифани бажариш учун бирлашган халқаро ҳамжамиятнинг бир қисмига айланган. Миллий суверенитетни тўла ҳурмат қилган ҳолда ва миллий қонунчиликда назарда тутилган мулкӣ ҳуқуқлар чекланмаган ҳолда, иштирокчи

давлатлар жаҳон меросини ҳимоя қилиш бутун халқаро ҳамжамиятнинг зиммасидадир, деб эътироф этадилар.

Ўзбекистон 1993 йилда ушбу Конвенция иштирокчисига айланди.

Жаҳон мероси қўмитаси Жаҳон мероси Конвенциясини амалга ошириш учун масъулдир, Жаҳон мероси фондидан фойдаланишни белгилайди ва иштирокчи давлатларнинг талабига кўра ушбу фонддан молиявий ёрдам кўрсатади. Қўмита йилда бир марта йиғилади ва Бош Ассамблеяси томонидан сайланган 21 иштирокчи давлат вакилларида иборат. Қирғизистон ҳозирда қўмита аъзоси бўлган Марказий Осиёдаги ягона мамлакатдир.

Жаҳон мероси нима?

Жаҳон мероси ер юзидаги инсоният учун умумбашарий аҳамиятга эга бўлган жойлар бўлиб, улар келажак авлодлар қадрига етиши ва улардан баҳраманд бўлиши учун муҳофаза этиладиган Жаҳон мероси рўйхатига киритилган. 2020 октябр ҳолатига кўра, жаҳон мероси Рўйхатида 1,121 маданий, табиий ва аралаш мерос объектлари мавжуд.

53 та объектни ўз ичига олган Хавф остида қолган жаҳон мероси рўйхати ҳам мавжуд. Агар объект жаҳон мероси рўйхатига киритилиши лозим бўлган хусусият ва тавсифномаларни йўқотса, жаҳон мероси қўмитаси объектни Жаҳон мероси рўйхатидан, ҳамда Хавф остида қолган жаҳон мероси рўйхати олиб ташлашга қарор қилиши мумкин.

Ўзбекистонда ЮНЕСКО жаҳон мероси объектлари нечта?

Ўзбекистоннинг тўртта маданий объекти ЮНЕСКО жаҳон мероси рўйхатига киритилган: Бухоро тарихий маркази (1993-йилда киритилган), Шахрисабз тарихий маркази (2000 - йилда киритилган), Ичан-қалъа (1990-йилда киритилган), Самарқанд-маданиятлар чорраҳаси (2001-йилда киритилган) ва Ғарбий Тянь-Шан табиий ҳудуди (2016-йилда киритилган). 2016 йилда Шахрисабзнинг тарихий маркази Хавф остида қолган жаҳон мероси рўйхатига киритилди.

Бундан ташқари, ҳар бир иштирокчи давлат келажакда Жаҳон мероси рўйхатига номзодликка кўриб чиқишни ният қилиб қўйган объектларнинг миллий рўйхати ҳисобланган Дастлабки рўйхатда 30 та объектга эга. Жаҳон мероси рўйхатига номзод объект иштирокчи давлат Дастлабки рўйхатига киритилмагунча кўриб чиқилмайди.

Жаҳон мероси рўйхатига киритилиш нимани англатади?

Бир мамлакат Жаҳон маданий ва табиий меросини ҳимоя қилиш бўйича 1972 Конвенциясига қўшилгач ва Жаҳон мероси рўйхатига киритилган объектларга эга бўлиш

натижасида қўлга киритилган нуфуз меросни сақлаш ҳақида кенг жамоатчилик ва давлат органларининг хабардорликни оширишга ёрдам беради. Хабардорликнинг ортиши мерос объектларини муҳофаза қилиш ва сақлаш даражасининг умумий ўсишига олиб келади. Мамлакат бўлса ўзининг мерос объектларини асраб қолиш бўйича саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш учун Жаҳон мероси жамғармасидан молиявий ёрдам ва Жаҳон мероси қўмитаси эксперт маслаҳат олиши мумкин. Жаҳон мероси Конвенциясининг барча иштирокчи давлатлари 5,000 дан 30,000 долларгача ва ундан ортиқ миқдорида жаҳон мероси жамғармасидан халқаро ёрдам олиш учун мурожаат қилиш ҳукукига эга.

1995-йилдан 2016-йилгача бўлган даврда Ўзбекистонда халқаро ёрдам томонидан молиялаштирилган, жами 160,760 АҚШ долларига тенг бешта лойиҳа амалга оширилди. Лойиҳалар орасида - Бухоро тарихий маркази ва "Самарқанд-маданиятлар чорраҳаси" жаҳон мероси объекти учун бошқарув режасини ишлаб чиқиш; Бухородаги Рашид мадрасасини реставрациялаш; шаҳар мероси объекти бўйича жаҳон меросига номзодликка номинация хужжатларини тайёрлаш; ва бошқалар.

Жаҳон мероси рўйхатига киритилиш самараси нимада?

Ушбу муайям меросни муҳофаза қилиш ва асраб-авайлаш масаласи бутун халқаро ҳамжамиятнинг ташвишига айланади.

ЮНЕСКО жаҳон мероси объектларини қандай ҳимоя қилади?

ЮНЕСКО жаҳон мероси соҳасидаги вазифаси :

- * табиий ва маданий мероси муҳофазасини таъминлаш;
- * конвенция иштирокчи давлатларни, уларни миллий ҳудудида жойлашган маданий, табиий ва аралаш объектларни Жаҳон мероси рўйхатига номзодликка қўйишга рағбатлантириш;
- * иштирокчи давлатларни бошқарув режаларини ишлаб чиқишга ва уларнинг жаҳон мероси объектларини сақланганлик ҳолати бўйича ҳисобот бериш тизимларини яратишга рағбатлантириш;
- * иштирокчи давлатларга техник ёрдам кўрсатиш ва профессионал тайёргарлик орқали уларнинг жаҳон мероси объектларини муҳофаза қилишда ёрдам бериш;
- * ҳавф остида қолган жаҳон мероси объектларига фавқулодда ёрдам кўрсатиш;
- * иштирокчи давлатларни жаҳон меросини муҳофаза қилиш ҳақида жамоатчиликни хабардорлигини ошириш бўйича тадбирларини қўллаб-қувватлаш;

* маҳаллий аҳолининг ўзининг маданий ва табиий меросини сақлашдаги иштирокини рағбатлантириш;

• жаҳон маданий ва табиий меросимизни асраб-муҳофаза қилишда халқаро ҳамкорликни кучайтириш.

* Жаҳон мероси ҳақида кўпроқ билиб олиш учун ушбу интернет саҳифасига кириш (инглиз тилида) .

Номоддий маданий мерос тўғрисидаги 2003 йилги Конвенция нима?

Номоддий маданий меросни ҳимоя қилиш бўйича ЮНЕСКО 2003 йилги Конвенцияси номоддий маданий меросни намоён этадиган бешта кенг "соҳа" ни кўзда тутди: оғзаки анъаналар ва ифода шакллари, шу жумладан, номоддий маданий мерос ифодаловчиси сифатида тил; ижрочилик санъати; урф-одатлар, маросимлар, фестиваллар; табиат ва коинот билан боғлиқ билим ва урф-одатлар; ва анъанавий ҳунармандчилик. Бундан ташқари, ушбу конвенция жамоалар ва амалиётчиларни уларнинг замонавий маданий амалиётларда қўллаб-қувватлаш воситасидир. Номоддий маданий мерос мероснинг "тирик" шакли бўлгани учун уни ҳимоя қилиш чоралари бошқа нарсалар қатори, унинг доимий янгиланиб, келажак авлодларга етказишни таъминлашга қаратилган.

Ўзбекистон 2008 йилда ушбу Конвенцияга иштирокчисига айланди.

Бош Ассамблея Конвенцияни амалга ошириш учун стратегик йўналишлар беради ва номоддий маданий меросни муҳофаза қилиш бўйича ҳукуматлараро Қўмитанинг 24 нафар аъзосини сайлайди . Ушбу аъзоларнинг асосий вазифалари Конвенция мақсадларини илгари суриш, илғор тажрибалар бўйича кўрсатмалар бериш ва номоддий маданий меросни ҳимоя қилиш чора-тадбирлари тўғрисида тавсиялар беришдан иборат. ..

Одилона географик тақсимлаш тамойилига асосланган ҳолда Бош Ассамблея 2006 июн ойида Қўмитадаги ўринларни ЮНЕСКО Ижроия кенгашига сайловлар учун олти ЮНЕСКО сайлов гуруҳлари ўртасида ҳар бир гуруҳдан иштирокчи давлатлар сонига мутаносиб равишда тақсимланишини қарор қилди. Демакки 24 кишидан иборат қўмитада, ҳар бир гуруҳ камида учта ўринни эгаллайди.

Қозоғистон қўмита (IV гуруҳ) аъзоси бўлган ягона Марказий Осиё мамлакатидир.

Номоддий маданий мероснинг (НММ) Репрезентатив рўйхати ва номоддий маданий меросни сақлаш бўйича энг илғор амалиётлар реестри нима?

Инсониятнинг номоддий маданий меросининг репрезентатив рўйхати мероснинг хилма-хиллигини намойиш этишга ва унинг аҳамияти ҳақида хабардорликни оширишга ёрдам берадиган номоддий мероснинг элементларидан иборат.

Номоддий маданий меросни сақлаш бўйича энг илғор амалиётлар реестри 2003 йилги номоддий маданий мерос тўғрисидаги Конвенциянинг тамойиллари ва мақсадларини акс эттирувчи дастурлар, лойиҳалар ва тадбирларни ўз ичига олган.

Бундан ташқари, Фавкулотда муҳофазага муҳтож бўлган номоддий маданий мерос рўйхати мавжуд бўлиб, у, манфаатдор жамоалар ва иштирокчи давлатларнинг фикрича, сақлаб қолиниши учун шошилиш чора-тадбирларни талаб қилувчи номоддий мерос элементларидан иборат

ЮНЕСКОнинг номоддий маданий мерос рўйхатлари ва реестрига Ўзбекистондан қандай элементлар киритилган?

Ўзбекистоннинг қуйидаги НММ элементлари Инсоният номоддий мероси репрезентатив рўйхатига киритилган: "Шашмаком" (2008), "Бойсун туманининг маданий макони" (2008), "Катта Ашула" (2009), "Аския" (2014), "Палов маданияти ва анъаналари" (2016), "Наврўз" (2016), Хоразм "Лазги" рақси (2019) ҳамда Озарбайжон, Эрон, Туркия ва Ўзбекистон томонидан биргаликда тайёрлаган ва 2020 йилда Рўйхатга киритилган «Миниатюра санъати» номинацияси.

2017 йилда Номоддий маданий меросни муҳофаза қилиш бўйича ҳукуматлараро қўмита қарори билан ўзбек анъанавий атлас ва адрас тайёрлаш технологияси номоддий маданий меросни сақлаш бўйича энг илғор амалиётлар ЮНЕСКО реестрига киритилди. Бу амалиёт "Марғилон ҳунармандчиликни ривожлантириш, атлас ва адрас матоларини тайёрлаш технологиясини сақлаш маркази" деб номланди.

Элементлар рўйхатга киритилгач, ЮНЕСКО уларни ҳимоя қилиш учун қандай ҳаракатларни амалга оширади?

Номоддий маданий меросни муҳофаза қилиш учун жавобгарлик номоддий маданий меросни муҳофаза қилиш тўғрисидаги 2003 Конвенция иштирокчи давлатлари зиммасида. Ривожланаётган давлатлар номоддий маданий мерос фондидан халқаро ёрдам олиш учун ариза топширишлари мумкин. Ёрдам миқдори 100 000 АҚШ долларгача етиши мумкин..

Ҳар тўрт йилда иштирокчи давлат Қўмитага Фавкулотда ҳимояга муҳтож бўлган номоддий маданий мерос рўйхатига киритилган элементларнинг ҳолати тўғрисидаги ҳисоботни тақдим этиши керак. Ушбу ҳисобот элементнинг ҳақиқий ҳолатини баҳосини, меросни

химоя қилиш бўйича режаларининг таъсирини ва ушбу режаларни амалга оширишда жамоа иштирокини ўз ичига олиши керак. Иштирокчи давлатлар меросни химоя қилиш бўйича ишлар билан шуғулланувчи жамоа муассасалари ва ташкилотлари ҳақида ҳам маълумот беришлари керак.

Бундан ташқари, ҳар олти йил, иштирокчи давлатлар Конвенцияни амалга ошириш учун қабул қилинган чора-тадбирлар тўғрисидаги Номоддий маданий мерос химоя қилиш ҳукуматлараро қўмитаси даврий ҳисоботларни тақдим керак. Ушбу ҳисоботларда улар ўз худудида мавжуд ва Репрезентатив рўйхатга киритилган барча элементлар жорий ҳолати ҳақида маълумот беришлари керак. Ушбу батафсил ҳисоботлар рўйхатларга киритилган элементлар мувофиқликлиги ва уларни химоя қилиш учун амалга оширилган ҳаракатлар ҳақида маълумот беради.

Ўзбекистоннинг даврий ҳисоботи 2014 йил 15 декабрда тақдим этилган ва Қўмита томонидан 2015 йилда кўриб чиқилган.

НММ ҳақида кўпроқ билиб олиш учун ушбу интернет саҳифасига кириш (инглиз тилида)

Маданий ифодалар хилма-хиллигини муҳофаза қилиш ва рағбатлантириш тўғрисидаги 2005 йилги Конвенция нима?

2005 йилги Конвенция ижодий ишчиларни, маданий мутахассисларни, амалиётчиларни ва дунё фуқароларини маданий товарлар, хизматлар ва фаолият турларининг кенг спекторини яратиш, ишлаб чиқариш, тарғиб қилиш ва улардан кенг фойдаланиш имкониятини тақдим этишни мақсад қилган. Маданий товарлар ва хизматларни яратиш, ишлаб чиқариш, тарқатиш ва улардан фойдаланишни қўллаб-қувватлайдиган сиёсат ва чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишни шакллантираётган 2005 йилги Конвенцияс ижодий иқтисодиётнинг марказидадир. 2005 йилги Конвенция пировардида ахборотли, ошқора ва иштирок этувчи маданий бошқарув тизимларини яратиш учун янги асосни тامينлайди.

Ўзбекистон 2019 йилда ушбу конвенциянинг иштирокчисига айланди .

Ҳукуматлараро қўмита Конференцияни илгари суриш ва амалга ошириш мақсадида Томонлар Конвенцияси раҳбарлиги остида иш олиб боради. Томонлар Конференцияси томонидан тўрт йиллик муддатга сайланган дунёнинг барча минтақаларидан йигирма тўрт нафар иштирокчи ҳар йили Конвенциянинг амалга оширилиши ривожланиб бораётган ўзгарувчан дунёда долзарб бўлиб қолишини таъминлаш учун учрашади.

Ўзбекистон томонидан ратификация қилинган маданият соҳасидаги яна қандай конвенциялар бор?

Ўзбекистон маданият соҳасида бошқа икки конвенцияни ратификация қилди: Қуролли можаролар юз берганда маданий мулкни ҳимоя қилиш бўйича 1954йилги Гаага Конвенцияси ва Маданий бойликларни ноқонуний олиб кириш, олиб чиқиш ва эгалик ҳуқуқини ўзгага беришни ман этиш ва олдини олишга қаратилган чора-тадбирлари тўғрисидаги 1970 йилги Конвенция.

Қуролли можаролар юз берганда маданий мулкни ҳимоя қилиш тўғрисидаги Конвенция 1954-йилда Гаагада (Нидерландия), иккинчи жаҳон уруши даврида маданий мероснинг катта миқдорда йўқ қилиниши ортидан қабул қилинган. Ушбу шартнома бутун қуролли тўқнашувлар пайтида фақатгина маданий меросни муҳофаза қилишга қаратилган биринчи халқаро шартнома ҳисобланади.

Конвенция меъморий, санъат ёки тарих ёдгорликлари, археологик объектлар, санъат асарлари, қўлёзмалар, китоблар ва бошқа бадиий, тарихий ёки археологик соҳаларига тегишли бўлган кўчар ва кўчмас маданий меросларни қамраб олади, жумладан келиб чиқиши ёки эгалик ҳуқуқидан қатъий назар барча турдаги илмий тўпламлар.

Ўзбекистон 1996 йилда ушбу конвенция иштирокчисига айланди.

Маданий бойликларни ноқонуний олиб кириш, олиб чиқиш ва эгалик ҳуқуқини ўзгага беришни ман этиш ва олдини олишга қаратилган чора-тадбирлари тўғрисидаги 1970 йилги Конвенцияси иштирокчи давлатларни маданий бойликларни ноқонуний савдосини тақиқлаш ва олдини олишга қаратилган чораларни кўришга чорлайди. Конвенция иштирокчи давлатлар учун маданий бойликларни ноқонуний олиб кириш, олиб чиқиш ва эгалик ҳуқуқини ўзгага беришни ман этиш ва олдини олишга қаратилган чора-тадбирларни қабул қилиш учун умумий асослар таъминлайди.

Ўзбекистон 1996 йилда ушбу конвенция иштирокчисига айланди.

Маданий мулкнинг ноқонуний савдосига қарши кураш самарадорлигини ошириш учун 1970йилги Конвенциясига қўшимча ҳужжат сифатида, ЮНЕСКО Хусусий ҳуқуқни унификацияси бўйича халқаро институтга ЮНИДРУА -Ўғирланган ёки ноқонуний экспорт қилинган маданий мулк тўғрисидаги Конвенцияни (1995) ишлаб чиқиш таклифи била мурожат қилди. ЮНИДРУА конвенциясида давлатлар ўғирланган ёки ноқонуний экспорт қилинган маданий мулкни қайтариш учун ягона режимни қўллашни ва қайттариб бериш

хақидаги сўровларни бевосита миллий судларда кўриб чиқишга рухсат беришни ўз зиммасига олади. Бундан ташқари, ЮНИДРУА Конвенцияси нафақат инвентаризация ва декларация қилинган маданий бойликларни, , балки барча ўғирланган маданий мулкни қамраб олади ва барча маданий бойликлар қайтариб бериш зарурлигини назарда тутади.

Ўзбекистон ҳали ЮНИДРУА Конвенцияси иштирокчиси эмас .

ЮНЕСКО Ўзбекистонда қандай маданий ташаббуслар билан чиқмоқда?

2015-йилдан бошлаб ЮНЕСКО Ўзбекистонда қатор оммавий тадбирлар ўтказиш ташаббуси билан чиқди. Улар орасида джазни оммалаштириш ва унинг дунёнинг барча бурчакларида одамларни бирлаштиришдаги ролини кучайтиришга қаратилган Ўзбекистоннинг турли шаҳарларида ҳар йили апрель ойида ўтказиладиган халқаро джаз фестивали.

Афсуски, фестиваль КОВИД – 19 андемияси туфайли 2020 да бўлиб ўтмади.

Яна бир фестиваль - "Атлас Байрами" анъанавий тўқимачилик фестивали (сентябр, Марғилон) Ўзбекистоннинг номоддий меросини, хусусан, анъанавий тўқимачилик, жумладан, хунармандчиликни ривожлантириш мақсасида ҳар икки йилда бир марта ўтказиб келинмоқда. Бундан ташқари, ушбе фестиваль маҳаллий жамоаларнинг иқтисодий ва ижтимоий фаровонлигини ошириш ва минтақани туристик йўналиши сифатида тарғиб қилиш имконини беради.

Таълим

ЮНЕСКО барча учун сифатли таълим беришга қандай интилади?

ЮНЕСКО таълимнинг барча жабҳаларини қамраб олган мандатга эга ягона БМТ агентлиги ҳисобланади. Унга 4 Барқарор ривожланиш мақсади (сифатли таълим) доирасидаги “Таълим – 2020” глобал Кун тартибини амалга оширишда етакчи рол топширилган. Бунга эришиш учун 2030 йилгача бўлган даврда таълим соҳасида ҳаракат дастуридир йўл харита сифатида хизмат қилади.

Бизнинг ишимиз мактабгача таълимдан бошланиб, олий ва кейинги таълим билан тугайдиган таълимни ривожлантиришни қамраб олади. Мавзулар глобал фуқаролик ва барқарор ривожланиш, инсон ҳуқуқлари ва гендер тенглик, ҳамда техник ва профессионал кўникмаларини ривожлантиришни ўз ичига олади.

ЮНЕСКО таълим ва гендер тенглиги соҳасида нималар қилмоқда?

ЮНЕСКО бутун таълим тизими доирасида гендер тенгликни тарғиб қилади, жумладан, таълимда қатнашиш (таълим олиш ҳуқуқи), таълимда (мазмун, контекст, ҳамда ўқитиш ва ўрганиш амалиёти) ва таълим орқали (таълим натижалари, ҳаёти ва иш имкониятлари).

Хусусан, ЮНЕСКО мамлакатларга гендер масалаларни уларнинг қонунчилик, сиёсат ва режаларига киритилиши бўйича миллий салоҳиятларини ривожлантиришга кўмаклашади; эркак ва аёл талабаларнинг эҳтиёжларини самарали қондирадиган гендер масалаларни назарда тутган педагогикада соҳасида ўқитувчиларни тайёрлашни қўллаб-қувватлайди; қизлар ва аёлларнинг саводхонлигини ошириш ва кенгайтириш, ҳамда уларга расмий ва норасмий таълимдан фойдаланиш имкониятини бериш, жумладан ахборот, коммуникация ва технологиялар орқали (АКТ); стереотиплар ва дискриминациядан холи бўлган ўқув дастурлари ва дарсликларнинг ишлаб чиқилишини қўллаб-қувватлайди ва ҳоказо.

ТКХТ қисқартмаси нимани англатади?

Техник ва касб-ҳунар таълими (ТКХТ) таълим ва иш дунёсини боғлайди. ТКХТ ёшлар ва катталарга бандлик, муносиб меҳнат ва тадбиркорлик учун зарур бўлган кўникмаларни ривожлантиришга ёрдам бериш орқали иқтисодий, ижтимоий ва экологик эҳтиёжларни қондиришни мақсад қилган. Шу тарзда, ТКХТ адолатли, инклюзив ва барқарор иқтисодий ўсишни таъминлайди ва “яшил” ва рақамли иқтисодиётга ўтишни қўллаб-қувватлайди.

ЮНЕСКО 4 барқарор ривожланиш мақсадига ҳамда 2030 йилгача бўлган даврда таълим соҳасида ҳаракат дастурига мувофиқ ТКХТ стратегиясини (2016-2021) ишлаб чиқди. Ушбу стратегия аъзо давлатларнинг аниқ миллий контекстларида ТКХТ тизимларини мустаҳкамлашга ва ёшлар бандлигини қўллаб-қувватлаш, ҳамда муносиб иш, тадбиркорлик билан шуғулланиш ва бутун умр давомида таълим олиш имкониятларига қаратилган.

Бунга Ўзбекистонда яқинда ишга тушган Европа Иттифоқи томонидан молиялаштирилган умумий қиймати 9,6 миллион евро бўлган, касб-ҳунар таълими ва кадрлар тайёрлаш тизимини ривожлантириш орқали, Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини қўллаб-қувватлашга қаратилган “Ўзбекистоннинг қишлоқ ҳудудларида иш билан таъминлаш кўникмаларини ривожлантириш” номли янги дастур мисол бўла олади.

УНИТВИН /ЮНЕСКО кафедралари дастури нима?

ЮНЕСКОнинг УНИТВИН дастури университетлар ўртасидаги халқаро ҳамкорлик ва тармоқлар аъро алоқани тарғиб қилади. Бу дастур бутун дунё бўйлаб олий таълим муассасалари мустаҳкамлаш, билим бўшлиқларини тўлдириш, университет тажриба

сафарбар қилиш, ҳамда 2030 йилгача бўлган даврда бақарор ривожланиш соҳасидаги Кун тартиби доирасида ҳамкорликни қўллаб қувватлайди.

1992 йилда ишга туширилган Дастур ЮНЕСКОнинг ваколат соҳалари - таълим, табиий ва ижтимоий фанлар, маданият, коммуникация ва ахборот билан боғлиқ асосий устувор йўналишлари бўйича ЮНЕСКО кафедралари ва УНИТВИН тармоқларини яратишни қўллаб-қувватлайди. Бугунги кунда ушбу тармоқ 114 та мамлакатдаги 700 дан ортиқ институтни ўз ичига олади.

Ўзбекистоннинг турли регионларида ЮНЕСКОнинг ўнта кафедралари фаолият кўрсатади, жумладан, физика ва астрономия (Ўзбекистон миллий университети), инсон ҳуқуқлари, тинчлик, демократия, бағрикенглик ва халқаро тушуниш кафедраси (жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети), автоматлаштирилган ахборот технологиялари кафедраси (Самарқанд Иқтисодиёт ва сервис институти), сув дипломатияси, сув ресурсларини бошқариш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш кафедраси (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти) ва бошқалар.

* ЮНЕСКОнинг таълим соҳасидаги барча мавзуларни кўпроқ билиб олиш учун ушбу интернет саҳифасига кириш.

Табиий фанлар

ЮНЕСКО табиий фанлар соҳаси нима қилади?

ЮНЕСКО чучук сув, денгиз, экологик, фундаментал фанлар, ҳамда ер ҳафидаги фанлар соҳасида йирик халқаро дастурларни амалга оширади. Шу билан бирга у миллий ва минтақавий фан - техника сиёсатини ишлаб чиқиш, илм-фан, технология ва инновациялар, муҳандислик ва қайта тикланадиган энергия соҳасида салоҳиятни оширишга ўз ҳиссасини қўшади.

Яқин тарихдаги энг йирик глобал экологик офатлардан бири Орол денгизи фожиасидир. Маҳаллий, минтақавий ва глобал муаммоларга жавобан сув ресурслари хавфсизлигини ошириш 6 Барқарор ривожланиш мақсади (тоза сув ва санитария) 2030 йилгача бўлган давр кун тартиби ва бошқа мақсадларига мувофиқ.

ЮНЕСКО илм-фанни популяризатори бўлиб хизмат қилади. У ғоялар яратиш, фикр алмашиш ва стандартларни белгилаш учун платформадир, ҳамда олимлар ва сиёсатшунослар ўртасидаги мулоқотни қўллаб-қувватлайди.

Фан, техника ва инновация соҳасидаги сиёсат нима?

Фан, техника ва инновацияларга (ФТИ) инвестиция қилиш иқтисодий ривожланиш ва ижтимоий тараққиёт учун муҳимдир. Илмий-тадқиқот ва Тадқиқот ва тажриба-лойиҳалаш ишлари янада “яшил”, янада инклюзив жамият қуриш орқали барқарор ривожланишга ҳисса қўшиши мумкин.

ЮНЕСКО ўз ваколати доирасида аъзо давлатларнинг миллий ФТИ тизимлари ва уларни бошқаришни ислоҳ қилиш ва такомиллаштириш борасидаги саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлайди, ҳамда илмий сиёсатни шакллантириш, мониторинг қилиш ва амалга ошириш бўйича ҳукуматларга техник маслаҳат, методология ва тавсиялар беради.

ЮНЕСКОнинг фан, технология ва инновацион сиёсат механизмлари ([GO→SPIN](#)) глобал обсерваторияси миллий фан, технология ва инновацион ландшафтларни хариталаш, шунингдек ФТИ сиёсатини таҳлил қилиш ва уни амалга оширишнинг методологик воситасидир. Очiq платформа қарор қабул қилувчилар, парламентарийлар, университетлар, билим алмашиш марказлари, компаниялар, мутахассислар ва кенг жамоатчилик томонидан фойдаланиш учун ФТИ соҳасидаги сиёсат ҳақида турли хил маълумотларга, ҳамда кучли график ва аналитик воситаларга эга инновацион маълумотлар базаларини таклиф этади.

Ўзбекистонда инклюзив фан, техника ва инновация тизимини мустаҳкамлашга 2019 йил охирида киришилди. Ислон тараққиёт банки томонидан молиялаштирилган лойиҳа ЮНЕСКОнинг Тошкенидаги Ваколатхонасининг табиий фанлар бўлими ҳамда ЮНЕСКОнинг Олмаотадаги Кластер ваколатхонаси томонидан амалга оширилмоқда. Кўпроқ маълумот олиш учун шу ерни босинг.

ЮНЕСКОнинг инсон ва биосфера дастури (МАБ) нима?

МАБ дастури (инглизча "*Man and the Biosphere*" дан) бу инсонлар ва уларнинг атроф-муҳит ўртасидаги муносабатларни мустаҳкамлаш учун илмий асос яратишга қаратилган ҳукуматлараро илмий дастур. Дастур инсонларнинг турмуш шароитларини яхшилаш ва табиий ва бошқариладиган экотизимларни сақлаб қолиш учун табиий ва ижтимоий фанларни бирлаштиради ва шу билан ижтимоий ва маданий жиҳатдан мақбул ва экологик барқарор бўлган иқтисодий ривожланишга инновацион ёндашувларни илгари суради.

Биосфера резерватларининг жаҳон тармоғи ҳозирги кунда 124 та мамлакатдаги 701 та, шу жумладан 21 та трансчегаравий объектларни ўз ичига олади. Ўзбекистонда битта биосфера кўриқхонаси-Чатқал биосфера кўриқхонаси мавжуд.

ЮНЕСКОнинг глобал геопарклар, биосфера қўриқхоналари ва жаҳон мероси объектлари ўртасидаги фарқ нима?

Дунё маданий, биологик ва геологик хилма-хиллиги сақлаган , ҳамда барқарор иқтисодий ривожланишини қўллаб-қувватлаган ҳолда, ЮНЕСКО глобал геопарклари, бошқа иккита, ЮНЕСКО томонидан биосфера қўриқхоналари ва жаҳон мероси объектлари сифатида белгиланган объектлар билан биргаликда, бизнинг меросимиз буюклиги ҳақида тўлиқ тасаввур беради.

Биосфера қўриқхоналари биологик ва маданий хилма-хилликни мувофиқлаштирилган бошқаришга қаратилган, жаҳон мероси объектлари эса умумбашарий қадриятларга эга табиий ва маданий масканларни асраб-авайлашга хизмат қилган бир пайтда, ЮНЕСКО глобал геопарклари ернинг геологик хилма-хиллигини маҳаллий жамоалар билан фаол иш олиб бориш орқали муҳофаза қилишнинг муҳимлигини ва аҳамиятини оширувчи объектларни халқаро миқёсда тан олади.

Ўзбекистон намерен создать свой первый глобальный геопарк ЮНЕСКО на территории Китабского государственного геологического заповедника (Кашкадарьинская область). Дискуссия по этому вопросу состоялась на [Форуме по геотуризму в Шахрисабзе](#) 1-3 августа 2019 года.

Ўзбекистон Китаб давлат геология қўриқхонаси (Қашқадарё вилояти) ҳудудида ўзининг биринчи ЮНЕСКО глобал Геопаркини яратиш ниятида. Ушбу масала юзасидан муҳокама 2019-йил 1-3-август кунлари Шахрисабздаги геотуризм бўйича форумда бўлиб ўтди.

Сектор коммуникации и информации стремится содействовать [свободе выражения мнений](#), [развитию средств информации](#), а также [доступу к информации](#) и [знаниям](#) в соответствии с мандатом ЮНЕСКО по "содействию свободному распространению идей словесным и изобразительным путем".

Коммуникация ва ахборот

ЮНЕСКО коммуникация ва ахборот соҳаси нима қилади?

Коммуникация ва ахборот соҳаси ЮНЕСКОнинг " сўзлар ва тасвирлар орқали ғояларни эркин тарқатишга қўмаклашиш“ ваколатига мувофиқ сўз эркинлигини ҳимоя қилиш, ахборот воситалари ривожлантириш, ҳамда ахборот ва билим олиш ҳуқуқи тарғиб қилишни мақсад қилган.

Бизнинг дастурлар барқарор ривожланиш бўйича 2030 йилгача даврдаги кун тартибига белгиланган Барқарор Ривожланиш Мақсадларига, шу жумладан, 4 БРМ (сифатли таълим), 5 БРМ (гендер тенглик), 16 БРМ (тинчлик, адолат ва самарали муассасалари), ва 17 БРМ (барқарор ривожланиш учун ҳамкорлик), эришиш учун ўзининг бевосита ҳиссасини қўшади.

ЮНЕСКО осушествляет инициативы в области [медийной и информационной грамотности](#) (МИГ) и [журналистского образования](#). Отдельные медийные проекты, соответствующие видению ЮНЕСКО, могут получить гранты от нашей [Международной программы развития коммуникации](#) (МПК), которая также способствует развитию средств информации, основанных на знаниях.

ЮНЕСКО медиа ва ахборот саводхонлиги (МАС) ва журналистик таълим соҳасидаги ташаббусларни амалга оширади. ЮНЕСКО тасаувиға мос келадиган махсус медиа-лойҳалар, билимга асосланган оммавий ахборот воситаларини ривожлантиришга кўмаклашадиган бизнинг Коммуникацияни ривожлантириш халқаро дастури гранларини олиши мумкун.

ЮНЕСКОнинг ушбу соҳалардаги ишлари Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон Декларациясининг 19-моддасида мустаҳкамланганидек, сўз эркинлигини узвий инсон ҳуқуқи сифатида қўллаб-қувватлашимизнинг бир қисмидир.

Ахборот саводхонлиги ва медиа саводхонлик бир нарсами?

Ахборот саводхонлиги ва медиа саводхонлик анъанавий тарзда алоҳида ва бир-биридан фарқ қилувчи йўналишлар сифатида кўрилади. ЮНЕСКО стратегияси бу икки соҳани бугунги кунда ҳаёт ва иш учун зарур бўлган ваколатлар (билим, кўникма ва муносабат) мажмуи сифатида бирлаштиради. МАС фойдаланилаётган технологиялардан қатъий назар кутубхоналар, архивлар, музейлар ва интернет каби оммавий ахборот воситалари ва ахборот манбаларининг барча шаклларини кўриб чиқади.

ЮНЕСКО нашрлари, ҳужжатлар ва бошқа материалларни қаердан топсам бўлади?

ЮНЕСКО рақамли кутубхонаси ЮНЕСКО томонидан ишлаб чиқарилган ёки унинг ваколат соҳалари билан боғлиқ нашрлар, ҳужжатлар ва бошқа материалларни ўқишга имкон беради. ЮНЕСКО рақамли кутубхонаси ЮНЕСКОнинг институционал хотираси захираси ва ЮНЕСКОнинг фаолияти ҳақида юқори сифатли маълумот манбаи ҳисобланади. У 1945 йилдан бошлаб 350,000 дан ортиқ ҳужжатларни ўз ичига олади

Сиз зарур бўлган материаллар рўйхатини яратиш, янгиликларга обуна бўлиш, ижтимоий тармоқларда хабарлар алмашиш ва бошқалар каби муайян хизматлардан фойдаланиш имкониятига эга бўлиш учун бепул аккаунт яратишингиз керак.

Бошқа саволлар

ЮНЕСКОда ишлашни истардим. Қандай қилиб ишга кириш учун ариза топширишим мумкин ?

ЮНЕСКО талаб ва эълонсиз тақдим этилган аризаларни қараб чиқмайди. Ишга кириш имкониятлари ҳақида маълумот олиш учун ЮНЕСКОда ишга қабул қилиш саҳифаси билан танишиб чиқинг.

ЮНЕСКОда амалиёт ўташ учун мурожаат қила оламанми?

Ҳа. Талаб этилган шартларни кўриб чиқиб, ЮНЕСКО амалиёт дастури доирасида ЮНЕСКО штаб-квартирасида ёки мамлакат офисларидан бирида амалиёт ўташ учун мурожаат қилишингиз мумкин.

ЮНЕСКОда қандай қилиб волонтер сифатида ишлашим мумкин?

Сиз халқаро волонтер (кўнгилли) хизмат имкониятлари ҳақида маълумот олиш учун Халқаро волонтерлик хизмати координацион қўмитаси сайтига кириб унинг аъзоларига мурожаат қилишингиз мумкин.